

EXPORTUL PRODUSELOR AGROALIMENTARE A REPUBLICII MOLDOVA LA ETAPA ACTUALĂ: PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI

**Boris CHISTRUGA, Doctor Habilitat în economie,
Profesor universitar,**

Academia de Studii Economice din Moldova

E-mail: bchistruga@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7312-9946>

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.I.2024.18.22>

***Abstract.** This article examines the external influences that affect the export of agri-food products of the Republic of Moldova in a constantly changing global economic context. In recent decades, the Republic of Moldova has made significant progress in diversifying its economy, and exports are an essential engine of this development. With a rich agricultural sector and varied natural resources, the country has a solid base for expanding foreign markets. In this context, the article analyzes the main groups of agri-food products with export potential, products of the vegetable kingdom and the food industry, highlighting how each of them contributes to economic growth. The proposed article emphasizes the importance of an integrated approach to the export of agri-food products, involving both the regulations of state authorities and the political and economic approaches of international organizations, providing a comprehensive assessment of the factors that influence this economic activity. Opportunities are identified that can be exploited to improve export performance, diversify markets and adopt advanced processing and preservation technologies. In the same context, the intentions of the Republic of Moldova to participate in supply chains and the global and regional commercial landscape are seen, highlighting the adaptability of the agri-food sector to these unexpected challenges. Through an analysis of recent export statistics, the products with the greatest growth potential are identified and strategies are proposed for a more competitive position on the international agri-food market, transforming current challenges into sustainable opportunities for the country's economic development.*

Keywords: sustainable development, export, competitiveness, agricultural sector, agri-food products.

JEL: Q01, F63, Q17, Q18

UDC: 338.439.5:339.564(478)

Introducere. În ultimele decenii, Republica Moldova a traversat transformări economice și sociale profunde, care reflectă aspirațiile sale de integrare pe plan regional și global. În contextul acestei tranziții, exportul de produse agroalimentare a devenit un pilon esențial al economiei naționale, contribuind semnificativ la dezvoltarea economică și echilibrarea balanței comerciale. Cu o pondere de aproximativ 14% din PIB și implicând o mare parte din populația activă, sectorul

agricol este un vector strategic pentru dezvoltarea durabilă a țării, datorită potențialului său de a valorifica resursele naturale și tradițiile agricole.

Republica Moldova beneficiază de un climat favorabil agriculturii, ceea ce facilitează producția de fructe, legume, cereale și vinuri – produse care au constituit, istoric, baza exporturilor agroalimentare, sectorul fiind unul strategic. Cu toate acestea, agricultura se confruntă cu provocări majore, generate de schimbările climatice, instabilitatea politică și economică din regiune, precum și de restricțiile impuse pe piețele tradiționale de export. Aceste dificultăți subliniază necesitatea unei strategii clare pentru diversificarea piețelor și produselor, astfel încât producătorii locali să poată accesa noi oportunități și să își consolideze reziliența pe termen lung.

Prin urmare, diversificarea piețelor reprezintă una dintre cele mai importante strategii pentru dezvoltarea sustenabilă a sectorului agroalimentar al țării. Articolul de față își propune să examineze provocările și oportunitățile întâlnite de sectorul agroalimentar la etapa actuală, subliniind măsurile necesare pentru consolidarea prezenței Moldovei pe piețele internaționale.

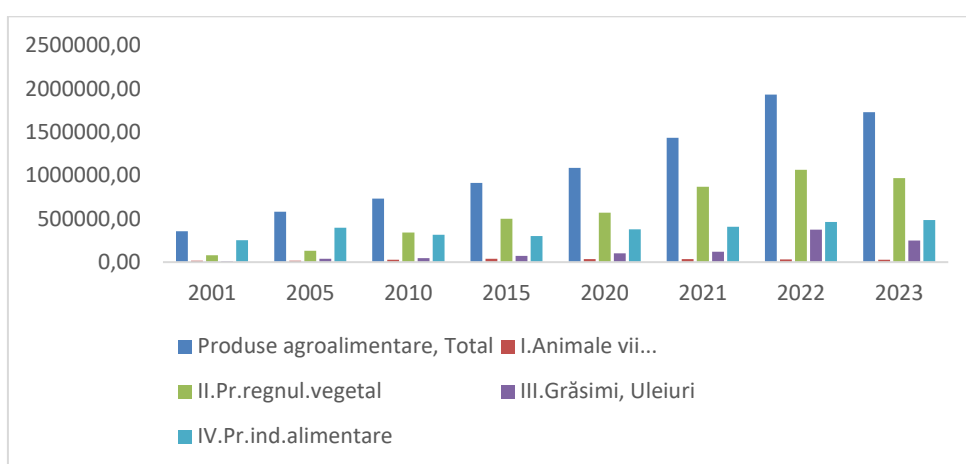

Figura 1. **Exportul produselor agroalimentare, 2001-2023, mii dol.SUA**

Sursa: elaborat de către autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al R.Moldova

Între 2000 și 2023, Republica Moldova a făcut progrese notabile în extinderea gamei de produse agroalimentare destinate exportului pe piețele internaționale. Deși această extindere nu a fost la fel de rapidă precum în alte țări din regiune, numărul de poziții exportate a crescut de la 356 în anul 2000 la 543 în 2017 și aproximativ 700 în 2022. Republica Moldova și-a consolidat reputația de furnizor important pe piețele internaționale pentru produse agricole, în special fructe și legume. De exemplu, exporturile de mere au înregistrat o creștere notabilă, de la 25.000 de tone în 2017 la aproximativ 35.000 de tone în 2022, reflectând atât o cerere externă crescută, cât și o capacitate sporită de producție. În același timp, exporturile de vinuri au continuat să fie o componentă esențială a comerțului extern al țării, menținând o valoare constantă în medie de 130 de milioane USD între 2017 și 2022. În plus, diversificarea portofoliului de vinuri exportate a deschis noi oportunități pe piețele

internaționale, contribuind la creșterea vizibilității produselor moldovenești și consolidarea poziției pe piața globală a vinurilor. Această evoluție a adus o diversificare importantă a gamei de produse, incluzând nu doar vinuri, fructe și legume proaspete, ci și o serie de alimente procesate. Aceste categorii de produse reflectă nu doar potențialul de producție și export al economiei moldovenești, ci și procesul de globalizare și posibilitățile de integrare în lanțurile internaționale și regionale de aprovizionare.

Această diversificare a structurii exporturilor nu a fost un proces liniar, ci a variat de la an la an. Cu toate acestea, în ansamblu, Republica Moldova a reușit să își lărgască oferta de produse pe piețele externe, creând o structură de export mai variată cu o mai mare reziliență economică. Diversificarea produselor exportate a fost facilitată de o serie de factori, printre care acordurile comerciale internaționale și evoluțiile cererii pe piețele externe, ceea ce a contribuit la o adaptare mai eficientă la condițiile economice globale. Totodată, este important de menționat că majoritatea creșterii exporturilor Republicii Moldova se datorează vânzărilor în continuare ale acelorași produse pe aceleași piețe. O diversificare mai adâncă a produselor exportate ar fi putut contribui semnificativ la sporirea volumului exporturilor. Un alt aspect, care merită menționat este durata relativ scurtă a stabilității exporturilor moldovenești. Potrivit unor studii specializate în comerțul internațional, șansele ca un produs exportat din R.Moldova să rămână pe piață după primul an sunt sub 50%. Totuși, exporturile care reușesc să supraviețuiască și să se integreze pe piețele globale sunt asociate cu o productivitate mai mare.

Metode de cercetare aplicate. În elaborarea prezentului articol, ne-am concentrat pe analiza sistemică și analiza comparativă, analiza statistică, documentarea științifică, prin examinarea rapoartelor și strategiilor globale, inclusiv europene cu privire la problemele exportului produselor agroalimentare la etapa actuală a globalizării, datele statistice naționale și internaționale, publicațiile din edițiile de specialitate. Metoda cercetării cantitative, observația, analiza și sinteza, metoda de prelucrare și interpretare a informațiilor și metoda cercetării predictive realizată prin studiul corelațional ne-au dat posibilitatea de a identifica tendințele evoluțiilor, în diferite perioade, a diferitor grupe de produse destinate exportului în Republica Moldova.

Rezultate și discuții. În ultimul deceniu, s-a modificat semnificativ **structura geografică a exporturilor** din Republica Moldova. Numărul destinațiilor de export a crescut de la 56 de țări în 2014 la 77 de țări în 2021. Moldova a reușit să-și reducă dependența de piețele din Comunitatea Statelor Independente (CSI) și să-și consolideze pozițiile pe piețele europene, România devenind principalul său partener comercial. Ponderea exporturilor către CSI a scăzut de la circa 60-70% la începutul anilor 2000 până la 15-20% în anii după criza pandemică.

După semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, exporturile de produse agro-alimentare către Europa au crescut semnificativ. Datele statistice indică faptul că, în perioada 2005-2023, ponderea exporturilor de produse agroalimentare

către UE a crescut de la aproximativ 20% la peste 60%, evidențiind o orientare clară către acest spațiu economic. În plus, în ultimii ani, Rusia, care deținea o cotă de aproape 30% din totalul mărfurilor exportate, a fost depășită de România, care a devenit astfel, cel mai mare partener comercial al Republicii Moldova.

Totuși, majoritatea exporturilor din acest sector rămân concentrate pe câteva piețe tradiționale, în special Uniunea Europeană (UE) și țările CSI (Comunitatea Statelor Independente). Conform statisticilor din 2023, aproximativ 70% din exporturile agroalimentare ale Moldovei sunt destinate țărilor din Uniunea Europeană, în timp ce restul se împart între piețele CSI și alte regiuni. Teoria comerțului internațional sugerează că o concentrație optimă pe o singură piață ar trebui să se mențină în limitele la 12-15%. Prin urmare, raționalizarea exporturilor în această direcție este necesară. Dependenta de câteva piețe restricționează nu doar potențialul de creștere al exporturilor, ci și capacitatea sectorului agroalimentar de a face față șocurilor externe, cum ar fi fluctuațiile cererii, sancțiunile economice sau crizele geopolitice. Astfel, diversificarea piețelor de desfacere devine esențială pentru consolidarea poziției Republicii Moldova pe piața globală cu produsele agroalimentare exportul cărora nu este doar o strategie de reducere a riscurilor, ci și o oportunitate de explorare a unor noi piețe emergente. Țări precum China, India și statele din Orientul Mijlociu se află într-o expansiune economică rapidă și au un apetit crescut pentru produse agroalimentare. De asemenea, aceste piețe pot oferi condiții favorabile pentru exportatori, cum ar fi tarifele reduse, cerințele de calitate ajustate și acordurile comerciale bilaterale favorabile.

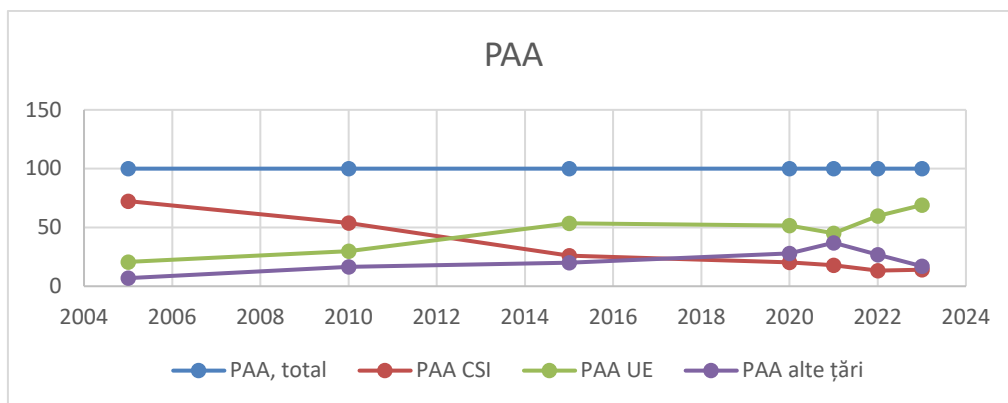

Figura 2. **Ponderea produselor agroalimentare (PAA) în totalul exporturilor pe grupe de țări, 2005-2023, %**

Sursa: calculul autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică al R.Moldova

În același timp, Moldova a depus eforturi pentru a-și dezvolta exporturile către piețe noi și a reduce dependența de anumite țări. Au fost identificate noi piețe, cum ar fi: Cipru, unde exporturile au crescut de la 6.943 mii dolari SUA în 2014 la 27.956 mii dolari SUA în 2023; Egipt, cu o creștere de la 351 mii dolari SUA în 2020 la 20.242 mii dolari SUA în 2023; Emiratele Arabe Unite, unde exporturile au crescut de la 523 mii dolari SUA în 2014 la 10.172 mii dolari SUA în 2023. De asemenea, s-au identificat oportunități de export și în Croația și Canada. Acest lucru sugerează

că există o oportunitate reală pentru producătorii moldoveni de a se extinde pe aceste piețe, mai ales în sectoare precum vinul, fructele și legumele. Există încă un potențial semnificativ pentru diversificarea și extinderea legăturilor comerciale cu piețe mai îndepărtate.

Potențialul agricol al Republicii Moldova este considerabil și joacă un rol important în economia națională. Exporturile de produse agroalimentare reprezintă o sursă esențială de venituri și locuri de muncă, contribuind direct la sustenabilitatea economică a țării. Între 2001 și 2023, evoluția acestor exporturi a fost modelată de multiple provocări și oportunități, influențate nu atât de factori interni, cât de cei externi menționați mai sus. Deși sectorul agroalimentar a întâmpinat dificultăți, el a demonstrat o remarcabilă capacitate de adaptare la schimbările globale, crescând competitivitatea produselor moldovenești pe piețele internaționale și contribuind la dezvoltarea economică durabilă a țării.

Structura exporturilor pe produse. O consecință directă a integrării regionale a fost transformarea structurii produselor exportate. Alături de exporturile tradiționale de vinuri și legume, Republica Moldova a început să se orienteze tot mai mult către exportul de fructe, în special mere și prune, ca răspuns la cererea crescută de pe piețele europene. Acest lucru a dus la o specializare mai pronunțată în sectorul agricol, stimulând fermierii să adopte tehnici moderne de cultivare pentru a îndeplini standardele internaționale.

Tabelul 1. Exportul produselor agroalimentare pe secțiuni. 2001-2023, mii dol. SUA

	2001	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Animale vii și produse ale regnului animal	18274	17204	26969	37511	33942	6857	29874	28176
Produse ale regnului vegetal	78765	31770	40716	501700	571368	869860	1067660	969995
Legume...	3120	4797	8767	9183	3159	6459	8681	10991
Fructe și nuci	24079	60877	167624	194658	226080	232537	247185	266105
cereale	18562	43197	70984	11385	112945	367732	409481	395744
semințe	32336	21466	90372	178181	223635	258127	393154	283948
Grasimi și uleiuri	8239	37789	47584	72012	103531	121104	376126	248342
Produse ale industriei alimentare	251578	395951	316942	303265	379006	408152	462563	484417
băuturi	174733	314548	78187	60017	222842	229891	225483	232453
Zahăr...	9477	7519	29065	38520	9877	19518	13586	13270
Preparate din legume, fructe	34027	46478	52274	49883	74546	76777	104977	107942
Preparate din cereale...	1786	2771	7293	13394	17759	19870	23945	26260

Sursa: Biroul Național de Statistică al R. Moldova

Pentru a înțelege mai bine acest proces, în continuare vom analiza principalele grupuri de produse, precum „produsele regnului vegetal”, „produsele industriei alimentare” și „grăsimile și uleiurile”, care au avut traiectorii distincte de dezvoltare și au jucat un rol central în dinamica exporturilor din Republica Moldova.

Evoluția exporturilor de produse ale regnului vegetal. Exporturile de produse vegetale din Republica Moldova au înregistrat fluctuații semnificative de-a lungul anilor, influențate de factori precum diversificarea piețelor de desfacere și evoluția relațiilor comerciale cu Uniunea Europeană, schimbări importante în conjunctura regională. În primii ani ai mileniului, între 2001 și 2005, exporturile de fructe, legume și cereale au început să crească. Exporturile de cereale, de exemplu, au crescut cu aproximativ 30%, favorizând veniturile agricultorilor. Un salt și mai remarcabil a avut loc în perioada 2022-2023, când criza cerealelor din Ucraina a redirecționat fluxurile comerciale, determinând o creștere substanțială a exporturilor moldovenești. În 2023, exporturile de grâu au atins 223,7 milioane USD, iar cele de porumb au ajuns la 144 milioane USD. Totodată, semințele de floarea-soarelui au înregistrat o ascensiune clară (138,7 milioane USD în 2023), consolidând sectorul agricol moldovenesc și răspunzând cererii crescute pe fondul blocajelor comerciale din Ucraina.

Exporturile de fructe din Republica Moldova au cunoscut o evoluție complexă de-a lungul ultimelor două decenii, fiind influențate de o serie de factori interni și externi. Între 2001 și 2015, aceste exporturi au fost afectate de condițiile climatice, politica agricolă externă și cererea globală, Moldova înregistrând creșteri notabile în exporturile de fructe precum cireșe și prune. Aceste produse au fost direcționate în principal către Uniunea Europeană și Rusia, piețe tradiționale pentru fructele moldovenești. Totuși, evenimente precum recesiunea globală și conflictul din Ucraina, început în 2014, au avut un impact negativ asupra exporturilor, determinând scăderi semnificative ale volumelor și prețurilor. De exemplu, în 2015, exporturile de fructe au scăzut cu peste 15% față de anul precedent, punând presiune asupra producătorilor locali. După 2015, a început o perioadă de revenire, susținută de diversificarea piețelor de export și valorificarea produselor biologice, în special celor certificate organic, care au devenit un avantaj competitiv important pentru Republica Moldova pe piețele internaționale. Această tendință a continuat până în prezent, reflectată de creșterile semnificative ale exporturilor de produse precum merele, prunele și strugurii.

Datele statistice privind exportul de fructe din Republica Moldova între 2014 și 2023 evidențiază o creștere semnificativă pentru categoriile principale de fructe: caise, cireșe, piersici, prune, struguri și mere. Exporturile acestor produse au cunoscut fluctuații pe parcursul perioadei analizate, influențate de factori menționați mai sus. **Merele** constituie un produs esențial în sectorul agricol al Republicii Moldova, țara având un rol de lider printre producătorii din Europa de Est. Între 2014 și 2016, exporturile de mere au crescut constant, de la 25.489 milioane USD în 2014

la 43.050 milioane USD în 2016, ceea ce sugerează o cerere stabilă pentru aceste produse.

Între 2019 și 2023, exporturile de mere din Republica Moldova au cunoscut fluctuații semnificative. În 2019, țara a atins un maxim de 218.412 tone, însă valoarea totală a acestor exporturi a fost inferioară celor din anii următori, indicând prețuri mai scăzute pe piețele externe. Începând cu 2020, deși volumul exporturilor a scăzut, valoarea lor a crescut considerabil, atingând un vârf în 2022, când Moldova a exportat mai puține mere, dar la prețuri mai mari.

Anul 2022 a fost marcat de o valoare record a exporturilor, de 90.974 milioane USD, în ciuda unui volum de doar 189.037 tone, sub nivelul din 2019. Această tendință sugerează că Moldova a beneficiat de prețuri favorabile pe piețele externe, probabil ca urmare a crizei cerealelor din Ucraina și a redirectionării fluxurilor comerciale. Totuși, în 2023, s-a observat o scădere semnificativă atât în volum, cât și în valoare, cu doar 116.997 tone și 62.805 milioane USD. Această scădere poate fi atribuită condițiilor climatice nefavorabile și dificultăților economice regionale. Deși s-au făcut investiții în livezi moderne, fluctuațiile continue ale cantităților exportate ar putea fi cauzate fie de o cerere internațională în scădere, fie de probleme legate de producție și exporturi, inclusiv aspecte geopolitice.

Caisele, piersicii și prunele au devenit produse tot mai importante în exporturile agricole ale Moldovei, cu un succes deosebit pe piețele din Uniunea Europeană. În 2014, valoarea exporturilor era de 22.022 mii USD, urmată de o creștere puternică în 2015, la 43,617 mii USD. Iar în 2016, a existat o scădere bruscă la 18.145 mii USD, semnalând o instabilitate pe piața de export. Cu toate acestea, în perioada 2019-2023, exporturile au revenit pe o pantă ascendentă, astfel în 2023, exporturile pe acest segment au ajuns la 92.8 milioane tone și au atins valoarea de 69,102 mii USD. Această creștere poate fi asociată atât cu cererea sporită pentru prunele moldovenești, cât și cu îmbunătățirile tehnologice din sectorul agricol, care au permis fermierilor să răspundă mai bine la standardele internaționale.

Sectorul viticol și exportul de **struguri** joacă un rol crucial în economia Moldovei. Exporturile de struguri au crescut substanțial în perioada 2014-2023, cu o valoare care a ajuns la 66.303 mii USD în 2023, comparativ cu 20.211 mii USD în 2014. În 2022, exporturile de struguri au depășit 61.7 milioane tone, consolidând importanța acestui produs în comerțul extern.

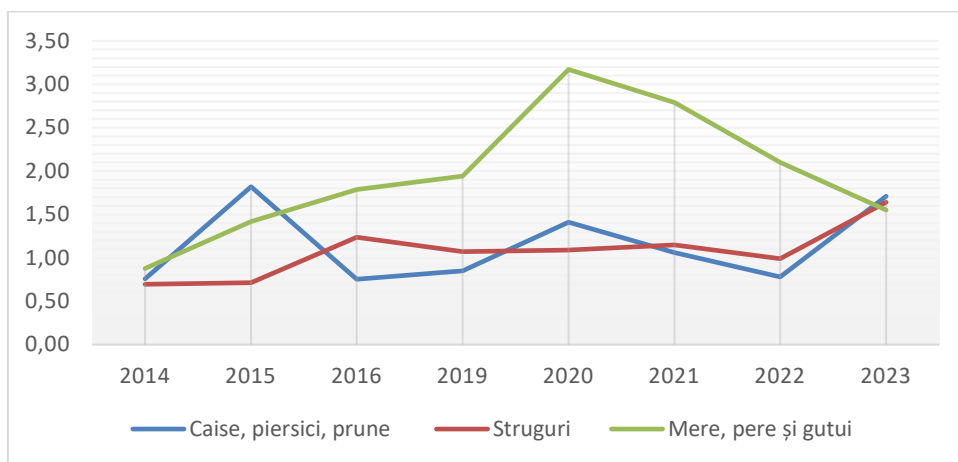

Figura 3. Dinamica evoluției sectorului de vinificație, %

Sursa: Elaborată de autor pe baza datelor statistice de pe UN ComTrade Statistics

În ceea ce privește strugurii, succesul acestora pe piețele externe poate fi atribuit atât calității produselor, cât și redirectionării fluxurilor comerciale, în special după blocajele cauzate de conflictul din Ucraina, care a oferit Republicii Moldova o oportunitate de a prelua o parte din piețele de desfacere pentru aceste produse.

Exporturile de fructe ale Republicii Moldova au beneficiat de o diversificare constantă a piețelor de desfacere, ceea ce a permis creșteri semnificative în volum și valoare, în special pentru produsele emblematice precum merele, prunele și strugurii. Deși merele au înregistrat o evoluție remarcabilă, sectorul agricol continuă să se confrunte cu provocări, inclusiv instabilitatea piețelor externe și condițiile climatice nefavorabile. Investițiile în infrastructura agricolă și în tehnologii moderne au contribuit la îmbunătățirea producției și exporturilor, dar este crucial ca Moldova să continue să diversifice piețele de desfacere pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung a exporturilor agricole. Această adaptare la cerințele internaționale și la dinamica geopolitică va influența în mod semnificativ veniturile din exporturi și dezvoltarea economică a țării.

Sectorul legumelor din Republica Moldova a reprezentat un pilon esențial în strategiile de export ale țării, având un impact semnificativ asupra veniturilor fermierilor și stabilității economice generale. Exporturile de legume au demonstrat o tendință de creștere constantă între 2001 și 2023, crescând de la aproximativ 3,1 milioane USD la aproape 11 milioane USD, ceea ce corespunde unei creșteri de aproximativ 350%. Această evoluție a fost influențată de diversificarea piețelor externe, extinderea capacităților de producție și adoptarea de tehnologii agricole moderne, care au îmbunătățit calitatea și competitivitatea produselor moldovenești.

În perioada 2015-2023, sectorul legumelor a întâmpinat fluctuații semnificative, afectate de condițiile climatice, cererea internațională și evoluția tehnologiilor agricole. Deși criza pandemică COVID-19 a avut un impact temporar asupra logisticii și distribuției, sectorul a reușit să se adapteze și a înregistrat o revenire puternică, atingând un maxim de 11 milioane USD în 2023. Această cerere

crescută, în special pe piețele europene, subliniază recunoașterea legumelor moldovenești pentru calitatea și gustul lor distinctiv.

Diversificarea tipurilor de legume exportate este un alt aspect remarcabil al acestui sector. Moldova a reușit să își extindă gama de legume de la cele tradiționale, precum cartofii și morcovii, la produse mai sofisticate, cum ar fi ardeii și roșiile. Parteneriatele comerciale cu țările din Uniunea Europeană și piețele emergente din Asia și Orientul Mijlociu au permis țării să valorifice aceste produse pe noi piețe. Într-un context global în care cererea pentru produse ecologice și sustenabile este în continuă creștere, agricultorii moldoveni au ocazia de a-și diversifica oferta, ceea ce le-ar putea asigura o poziție competitivă pe piețele internaționale. Deși sectorul agricol se confruntă cu dificultăți, există oportunități promițătoare pe piețele internaționale, iar sprijinul continuu din partea autorităților va fi esențial pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă. Astfel, Republica Moldova își poate consolida poziția de furnizor de legume de calitate, contribuind la diversificarea economiei și la bunăstarea fermierilor locali.

Evoluția exporturilor de produse ale industriei alimentare. Produsele industriei alimentare, inclusiv conservele, produsele lactate și carne, reprezentau o categorie semnificativă în cadrul exporturilor Republicii Moldova. În perioada 2001-2010, aceste exporturi au fost influențate negativ de infrastructura insuficient dezvoltată și de standardele de calitate care nu se aliniaseră întotdeauna la cerințele internaționale. Cu toate acestea, nu toate produsele au înregistrat performanțe similare. Zahărul brut, de exemplu, a înregistrat scăderi substanțiale, cu valoarea exporturilor reducându-se la mai puțin de jumătate față de nivelurile din 2014. Dacă în acel an zahărul reprezenta 1,74% din totalul exporturilor, până în 2023, ponderea sa a scăzut drastic la 0,06%. Această tendință poate reflecta dificultăți în menținerea competitivității pe piețele internaționale pentru acest produs tradițional moldovenesc. Cu toate acestea, Moldova a început să valorifice caracteristicile distinctive ale altor produse, precum brânzeturile tradiționale și mezelurile, reușind să câștige recunoaștere pe piețele externe. Între anii 2011 și 2018, reformele implementate în industria alimentară, inclusiv modernizarea liniilor de producție și certificarea produselor conform standardelor Uniunii Europene, au dus la o creștere semnificativă a exporturilor. Aceste îmbunătățiri au permis extinderea gamei de produse și au sporit capacitatea de a concura pe piețele internaționale.

Tendințe generale în sectorul vinurilor: Vinurile din Republica Moldova se bucură de o reputație solidă pe piețele internaționale, grație diversității soiurilor și a metodologiilor tradiționale de vinificație. Acest sector reprezintă un pilon esențial al economiei naționale, având un impact semnificativ atât asupra exporturilor, cât și asupra PIB-ului. În ultimul deceniu, exporturile de vinuri au înregistrat fluctuații, dar au menținut o valoare semnificativă, contribuind în mod constant la dezvoltarea economică a țării. Conform datelor statistice, valoarea exporturilor de vinuri a fost de 111,85 milioane de dolari în 2014, scăzând ușor la 107,04 milioane de dolari în 2016. Până în 2019, acestea au crescut semnificativ la 139,63 milioane de dolari, în

ciuda unei scăderi în 2020 la 134,38 milioane de dolari, iar în 2021 au revenit la 141,26 milioane de dolari. Deși în 2022 exporturile au scăzut la 126,68 milioane de dolari, în 2023, valorile au recuperat, ajungând la 137,49 milioane de dolari. Exporturile de vinuri au avut o evoluție favorabilă, chiar și în contextul recesiunii globale și al crizei COVID-19, reflectând reziliența acestui sector în fața provocărilor economice globale.

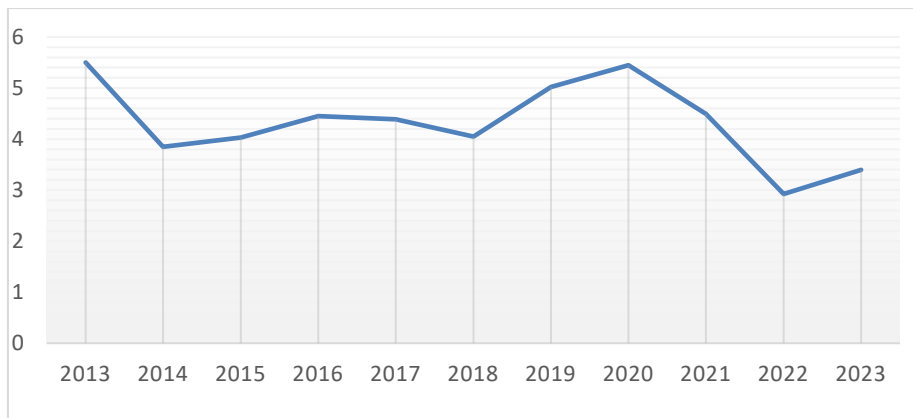

Figura 4. **Dinamica evoluției sectorului de vinificație, %**

Sursa: Elaborată de autor pe baza datelor statistice de pe UN ComTrade Statistics

În 2023, volumul exportului de produse vinicole a atins 107 milioane de litri, cu o valoare totală de 137 milioane de dolari SUA, fiecare al treilea litru fiind vândut pe piețele europene, în special în România, Polonia și Cehia. Astfel, între 2013 și 2023, Moldova și-a consolidat poziția pe scena globală a exportatorilor de vin, situându-se astăzi pe locul 23 în clasamentul mondial al exportatorilor de vin, cu o prezență în aproximativ 71 țări și cu o cotă de 0,35% din valoarea totală a exporturilor globale de vin. Deși piața internațională a vinului este extrem de competitivă, Republica Moldova se distinge prin vinurile sale din soiuri autohtone, precum Feteasca Neagră și Feteasca Albă. Un rol important în susținerea acestui sector l-a avut programul de granturi WESA, care a urmărit creșterea vânzărilor de vinuri cu valoare adăugată, sprijinind exportatorii moldoveni în accesarea piețelor internaționale. Implementarea standardelor internaționale de calitate a fost, de asemenea, esențială pentru a permite vinificatorilor moldoveni să pătrundă pe piețele premium. Inițiativele de promovare a turismului viticol au completat aceste eforturi, crescând vizibilitatea și recunoașterea vinurilor moldovenești la nivel global. Programul WESA, implementat cu ajutorul Fondului American pentru Antreprize (UMAEF), a condus la o creștere estimată de 15-20% a exporturilor, susținând activ dezvoltarea a cel puțin 15 companii vitivinicole din diverse regiuni ale țării.

Exportatorii moldoveni își extind tot mai mult prezența pe piețe netradiționale, pe piețe emergente precum cele din Africa, America de Sud, Orientul Mijlociu și Australia, evidențiind o strategie clară de diversificare a exporturilor. Această performanță subliniază atât calitatea produselor moldovenești, cât și eforturile constante de a accesa noi piețe internaționale.

Evoluția exporturilor de grăsimi și uleiuri. Exporturile de ulei din semințe de floarea-soarelui din Republica Moldova au cunoscut fluctuații semnificative în perioada 2014-2023, reflectând atât dinamica cererii internaționale, cât și capacitatea de adaptare a sectorului intern de procesare. În 2014, exporturile au atins 75.761 de tone, urmate de o scădere graduală în următorii doi ani, ajungând la 51.896 tone în 2016. Această scădere poate fi explicată prin diverse provocări economice și comerciale, inclusiv volatilitatea prețurilor internaționale și concurența sporită pe piețele externe. Cu toate acestea, anul 2019 a marcat începutul unei redresări, când exporturile au urcat la 106.677 milioane tone, pe fondul unei cereri mai mari și al capacității sporite de procesare internă.

Creșterea accentuată a continuat în 2022, cu o majorare a volumului exporturilor până la 229.193 milioane tone, atingând un punct culminant în 2023 cu 252.210 milioane tone, datorat în mare parte redirectionării fluxurilor comerciale ca urmare a instabilității geopolitice din regiune, în special, criza cerealelor din Ucraina a creat oportunități pentru exportatorii moldoveni, Moldova profitând de această schimbare pentru a crește prezența pe piețele internaționale. Totuși, în ciuda creșterii volumului în 2023, valoarea exporturilor a scăzut la 242,433 milioane de dolari SUA, influențată de fluctuațiile prețurilor și de criza din Ucraina.

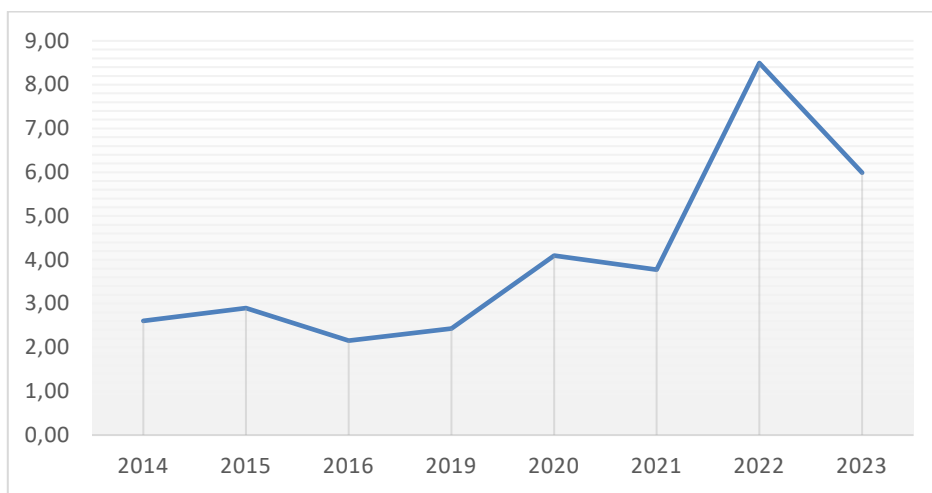

Figura 5. **Dinamica evoluției sectorului de grăsimi și uleiuri, %**

Sursa: Elaborată de autor pe baza datelor statistice de pe UN ComTrade Statistics

Fluctuațiile din volumul exporturilor arată importanța unei strategii pe termen lung, axată pe diversificarea piețelor și pe dezvoltarea capacităților interne de procesare. Pe termen lung, menținerea competitivității și valorificarea cererii pentru produse sustenabile vor fi factori cheie pentru consolidarea poziției Moldovei pe piața globală a uleiurilor vegetale.

Concluzii. Conjunctura politică a avut un impact semnificativ asupra exporturilor de produse agroalimentare ale Republicii Moldova în ultimii 15-20 ani.

De la crize economice la schimbări în politica externă și internă, fiecare eveniment a modelat peisajul comercial al țării. În fața provocărilor actuale, este esențial ca politica agricolă și comercială să fie bine fundamentată și să răspundă nevoilor sectorului agricol, pentru a asigura o dezvoltare economică sustenabilă și echilibrată.

În ultimul deceniu, acordurile comerciale internaționale, în special cele cu Uniunea Europeană, au oferit oportunități semnificative de extindere a piețelor de desfacere. Acordul de Asociere și DCFTA au facilitat accesul produselor moldovenești pe piețe mai competitive, forțând producătorii să își îmbunătățească calitatea și să inoveze în procesele de producție și marketing. Aceste evoluții au condus la o diversificare importantă a exporturilor, în special în ceea ce privește vinurile și produsele agricole emblematiche precum merele și prunele.

Pe de altă parte, provocările economice din regiune, sancțiunile impuse de Federația Rusă și tensiunile geopolitice, dar și fluctuațiile valutare, au creat obstacole considerabile pentru exportatori. De exemplu, criza cerealelor din Ucraina a redirecționat fluxurile comerciale, oferind Moldovei șansa de a suplini unele dintre aceste goluri pe piețele europene, dar și creând tensiuni în termeni de preț și logistică. În plus, pandemia COVID-19 a afectat temporar lanțurile de aprovizionare, determinând o scădere a exporturilor în 2020, dar sectorul a reușit să își revină rapid, cu creșteri notabile în 2021 și 2022. Producătorii moldoveni au demonstrat flexibilitate și adaptabilitate în fața acestor schimbări, dar rămân vulnerabili la influențele externe. Investițiile continue în infrastructură, modernizarea tehnologică și menținerea unor relații comerciale stabile cu piețele din Uniunea Europeană și alte regiuni sunt esențiale pentru susținerea creșterii pe termen lung.

Notă: Articolul a fost elaborat în cadrul Subprogramului 030101 „Fortificarea rezilienței, competitivității și durabilității economiei Republicii Moldova în contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană”, finanțare instituțională.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Guvernul Republicii Moldova. (2021). Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului Agricol. Chișinău: Guvernul Republicii Moldova.
- Organizația pentru Alimentație și Agricultură (FAO). (2022). Analiza economică a productivității sectorului agroalimentar. Roma: FAO.
- Agarici, A. (2020). Agricultură Republicii Moldova: Stare actuală și perspective de dezvoltare. Chișinău: Editura Știința.
- Grigoriu, V. (2022). Impactul politicilor comerciale asupra exporturilor agroalimentare ale Republicii Moldova. *Economia Națională*, 10(2), 45-58.
- Popescu, M. (2021). *Economia agricolă: Teorii și practici*. București: Editura Economică.
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova. (2023). Raportul anual. Chișinău: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.
- Agora. Strugurii, cele mai exportate fructe moldovenești. Topul destinațiilor unde ajung și prețul primit. <https://agora.md/2024/03/22/strugurii-cele-mai-ajung-și-prețul-primit>.

[exportate-fructe-moldovenesti-topul-destinatiilor-unde-ajung-si-pretul-primit](#) AgroMarket. (n.d.). [www.agromarket.md], <http://www.agromarket.md>.
Biroul Național de Statistică. (2023). Analiza pieței agroalimentare din Republica Moldova. Chișinău: Biroul Național de Statistică.
https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/15